

Lausunto Savonlinnan kansallisen kaupunkipuiston hakemusluonnoksesta

460/51.519/2018

RAKYL § 31

Selostus:

Kansallinen kaupunkipuisto on määritelty maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) 68 §:ssä 1 momentissa seuraavasti: *”Kaupunkimaiseen ympäristöön kuuluvan alueen kulttuuri- tai luonnonmaiseman kauneuden, luonnon monimuotoisuuden, historiallisten ominaispiirteiden tai siihen liittyvien kaupunkikuvallisten, sosiaalisten, virkistyksellisten tai muiden erityisten arvojen säilyttämiseksi ja hoitamiseksi voidaan perustaa kansallinen kaupunkipuisto.”*

Savonlinnan kaupunginvaltuusto on tehnyt 17.12.2018 päätöksen (MRL 69 §), että Savonlinnaan haetaan ympäristöministeriöltä kansallista kaupunkipuistoa. Kaupungin hakemuksen pohjalta ympäristöministeriö tarkistaa, täyttyvätkö Savonlinnassa kansallisen kaupunkipuiston arviointikriteerit, joita ovat mm. kaupunkikeskeisyys, puiston laajuus ja eheys, kaupunkiluonnon monimuotoisuus, kulttuuriympäristö ja rakennetut puistot. Jos kriteerit täyttyvät, ympäristöministeriö vahvistaa kaupungin hakemuksen.

Savonlinnan kansalliseen kaupunkipuistoon esitetään keskeisiä ydin- keskustan virkistys- ja puistoalueita sekä keskustaa ympäröiviä saimaannorpan elinalueita ja saaristoa sekä paikallisesti ja valtakunnallisesti arvokkaita maisema- ja kulttuuriympäristö- kokonaisuuksia. Kansallinen kaupunkipuisto tukee näiden alueiden ominaispiirteiden säilymistä.

Savonlinnan kansallisen kaupunkipuiston laajuus hakemuksessa on noin 80 km².

Toteutuessaan Savonlinnan kansallinen kaupunkipuisto olisi osa kansallisten kaupunkipuistojen verkostoa, joita on perustettu Suomeen yhteensä jo yhdeksän. Jokaiselle kansalliselle kaupunkipuistolle on määritelty oma roolinsa. Savonlinnan kansallisen kaupunkipuiston rooli verkostossa on sisävesien linna- ja saaristokaupunki.

Tulevaisuudessa Savonlinnan kansallisesta kaupunkipuistosta laaditaan hoito- ja käyttösuunnitelma, josta hakemuksen yhteydessä esitetään alustavia tietoja. Maankäyttö- ja rakennuslain 70 §:ssä puistoa koskevista määräyksistä todetaan, että: *”Kansallisen kaupunkipuiston perustamispäätökseen voidaan kunnan suostumuksella ottaa alueen olennaisten arvojen säilyttämiseksi tarpeellisia määräyksiä. Muut*

alueen hoidon ja käytön kannalta tarpeelliset määräykset annetaan hoito- ja käyttösuunnitelmassa, jonka kunta laatii.”

Osallistuminen:

Kansallinen kaupunkipuisto oli Savonlinnassa esillä ensimmäisen kerran 2000-luvun vaiheessa, kun maankäyttö- ja rakennuslakia valmisteltiin. Kaupunki selvitti vuonna 2012 alustavasti kansallisen kaupunkipuiston hakemista Savonlinnaan. Tuolloin ei tehty vielä varsinaista selvitystä, vaan keskusteltiin yleisesti kansallisen kaupunkipuiston rajauksesta asiasta ja päädyttiin, ettei selvitystyötä jatketa. Asian valmistelu keskeytyi tuolloin kaupungin keskustassa vireillä olleisiin kaavahankkeisiin, joiden katsottiin olleen ristiriidassa kansallisen kaupunkipuiston rajauksen kanssa.

Kansallinen kaupunkipuisto nousi esille uudestaan vuonna 2017, jolloin kaupungin strategiaan kirjattiin kansallisen kaupunkipuiston perustamisselvityksen laatiminen. Perustamisselvitys laadittiin kevään ja kesän 2018 aikana. Selvitys oli yleisesti nähtävillä ja kommentoitavana 11.10. – 12.11.2018 kaupungin kotisivuilla sekä siitä pidettiin 15.10.2018 iltakoulu kaupungin luottamushenkilöille. Perustamisselvitystä esiteltiin myös matkailualan toimijoille 11.12.2018 sekä yrittäjille 5.2.2019.

Perustamisselvityksen pohjalta tehtiin päätös kaupunginvaltuustossa 17.12.2018 § 109 kansallisen kaupunkipuiston hakemisesta Savonlinnaan.

Savonlinnan kansallisen kaupunkipuiston laajuus tarkentuu valmistelun edetessä ja saadun palautteen pohjalta. **Kaupunki itse määrittelee puistoon sisällytettävät alueet.** Hakemuksen alustava rajausta käytiin läpi kaupungin hallintokuntien sisäisessä työpalaverissa 23.4.2019.

Ympäristöministeriö tarjoaa erityisarvojen arviointiin ja valmistelutyöhön asiantuntijanäkemystä. Kaupungin työpalaverissa määrittelemien alueiden arviointikäynti tehtiin 25. – 26.6.2019.

Tavoitteena on, että Savonlinnan kansallisen kaupunkipuiston hakemusluonnos laitetaan nähtäville loppusyksystä 2019 teknisen lautakunnan kautta. Kansallisesta kaupunkipuistosta on nähtävillä oloaikana tarkoitus järjestää yleisötilaisuus. Tiedottamisessa käytetään lisäksi kaupungin kotisivuja ja somea sekä lehti-ilmoituksia. Nähtävillä oloaikana saatujen kommenttien pohjalta rajausta sekä hoito- ja käyttösuunnitelmaa tarvittaessa tarkistetaan ennen varsinaista hakemusta ympäristöministeriöltä.

Yritysvaikutusten arviointi:

Kansalliseen kaupunkipuistoon osoitetaan **ensisijaisesti kunnan,**

valtion tai muun julkisyhteisön omistuksessa olevia alueita. Mui-
ta alueita puistoon voidaan osoittaa maanomistajan suostumuksella.
Omistajan suostumus ei ole tarpeen, jos hoito- ja käyttösuunnitel-
massa ei anneta MRL 70 §:ssä tarkoitettuja määräyksiä.

Suurin osa Savonlinnan kansallisen kaupunkipuiston maa-alueesta
on kaupungin tai valtion omistuksessa. Kansallisen kaupunkipuiston
hakemusluonnos sisältää yksityistä maata vain vahvistettujen kaavo-
jen verran.

**Kansallisen kaupunkipuiston alueella kaupunki ja
maanomistajat voivat päättää itsenäisesti omistamiensa
alueiden kehittämisestä. Kansallisen kaupunkipuiston status ei
velvoita toimenpiteisiin eikä aiheuta kustannuksia.** Kansallisen
kaupunkipuiston status voi edistää avustusten saamista korjaus- ja
kulttuuriperintökohteisiin.

Savonlinnan kaupunki katsoo, että kansallisen kaupunkipuiston sta-
tus toisi lisäarvoa erityisesti matkailualalle ja vahvistaisi kaupungin
imagoa.

Kansallinen kaupunkipuistostatus tukisi kaupungin tavoitetta saada
Saimaa Unescon maailmanperintöluetteloon.

Aineisto:

Kansallisen kaupunkipuiston hakemusluonnos on esityslistaliitteenä
A ja alustava rajausta on esityslistaliitteenä B.

Aineisto on extranetissä ja esillä kokouksessa.

(Valmistelu: rakennustarkastaja Juha Karvinen puh. 044 417 4692 ja
ympäristöpäällikkö Matti Rautiainen puh. 044 417 4685)

Rakennustarkastajan / ympäristöpäällikön esitys:

Rakennus- ja ympäristölautakunta päättää todeta lausuntonaan
Savonlinnan kansallisen kaupunkipuiston hakemusluonnoksesta se-
kä rakennusvalvonnan että ympäristönsuojelun osalta seuraavaa:

Lautakunta yhtyy selostusosassa mainittuun Savonlinnan kaupungin
näkemykseen, että kansallisen kaupunkipuiston status toisi lisäarvoa
erityisesti matkailualalle ja vahvistaisi kaupungin imagoa.

Kansallinen kaupunkipuistostatus tukisi myös kaupungin tavoitetta
saada Saimaa Unescon maailmanperintöluettelon kohteeksi. Tämä
strateginen tavoite on merkitty myös ympäristönsuojelupalvelujen tä-
män vuoden valtuustoon nähden sitoviin tulostavoitteisiin siten, että

se tarkoittaa Suomen aie-esityksen vaatimien tietojen hankkimista. Ympäristönsuojelupalvelujen tietojen mukaan Metsähallituksella on työryhmä valmistelemassa asiaa. Työryhmä ei ole ollut asiasta yhteydessä ympäristönsuojelupalveluihin.

Kaupunkipuiston arviointikriteereihin kuuluvat mm. kaupunkikeskeisyys ja eheys. Lautakunnan mielestä luonnos kansalliseksi kaupunkipuistoksi on maayhteyksien osalta (ilmeisesti maanomistusoloista johtuen) kovin epäyhtenäinen ja vesistöön turhankin kauaksi ulottuva. Rajausta ei täyty arviointikriteereihin kuuluvaa kaupunkikeskeisyyttä. Eheyttä taas edustaa vain vesistö, jossa useimpien matkailijoiden omaehtoiset liikkumismahdollisuudet ovat kuitenkin rajalliset.

Jatkossa hakemusta tulisi työstää maayhteyksien lisäämiseksi. Toisaalta, kun jokaiselle kansalliselle kaupunkipuistolle on määritetty oma roolinsa, Savonlinnan kansallisen kaupunkipuiston rooli verkostossa on sisävesien linna- ja saaristokaupunki. Tältä osin luonnos vastaa em. roolia.

Kansalaisen on vaikea hahmottaa kaupunkipuistoksi esimerkiksi Haukiveden saarialueita, jotka sijaitsevat kaukana, jopa 20 km pohjoiseen kaupungin keskustaaajamasta. Näin laaja rajausta vastaa paremmin Unescon maailmanperintökohteen tai Savonlinnan "norppapuiston" kuin kaupunkipuiston rajausta. Toisaalta ydinkeskustassa kaupunkipuistoksi parhaiten hahmotettavat alueet ovat suppeita: vain Talvisalo, osa Kasinonsaarista, Kyrönniemi ja rantapuistoluirut ovat kaupunkipuistorajauksen sisällä. Keskustaaajaman laita-alueilta mm. Pihlajaniemessä ja Pullinlahden - Aholahden alueella sekä itään Suutarniemen suuntaan on alueita rajauksen ulkopuolella, jotka puolustaisivat paremmin paikkaansa kaupunkipuistorajauksen sisällä kuin kaukaiset, Linnansaaren kansallispuistoon asti ulottuvat Haukiveden saaret. Suojelualueista ainakin Pihlajaniemen rannalla sijaitseva valtakunnallisesti arvokas Lehmänpään lehto on jätetty perusteettomasti rajauksen ulkopuolelle.

Kaupunkipuiston hakemusluonnoksen mukainen rajausta vaikuttaa repaleisuutensa takia keinotekoiselta. Rajauksen sisään on otettu myös rakennettuja ympäristöjä, kuten kaupungintalon ja tuomiokirkon ympäristö. Lautakunnan mielestä rakennetuista ympäristöistä rajauksen sisälle ydinkeskustasta voitaisiin hyvinkin ottaa ainakin OKL:n maki ympäristöineen, josta avautuvat huikeat näkymät Pihlajavedelle. Myös Savonniemestä ja vanhasta kaupungista voitaisiin ottaa laajemmin rakennettuja ympäristöjä mukaan kuin vain rantapuistoluirut. Näillä saataisiin hieman lisättyä rajauksen yhtenäisyyttä niillä alueilla, joissa kuitenkin valtaosa matkailijoista liikkuu, ja paremmin täytettyä kansallisen kaupunkipuiston arviointikriteereihin kuuluvaa kaupunkikeskeisyyttä ja eheyttä.

Vaikka edellä lautakunta on esittänyt seikkoja, joiden osalta Savonlinnan kansallisen kaupunkipuistohankkeen nyt lausunnolla olevaa luonnosta olisi syytä jalostaa, lautakunta pitää Savonlinnan kansallisen kaupunkipuistohankkeen etenemistä hakemusluonnosvaiheeseen vuosikymmenten "suojelua suojelun päälle" -pelkojen jälkeen hyvänä asiana. On muistettava, että Savonlinnassa hankkeen etenemistä ovat jarruttaneet valtakunnallisten suojeluohjelmien toimeenpanosta kumpuavat kokemukset 1990-luvulta, joista lähinnä saimaannorpan suojelun takia Suomen Natura 2000 -suojeluohjelmaverkostoon Savonlinnasta otetut kohteet kattoivat laajemmat alueet kuin mistään muusta Suomen kunnasta.

Päätös: Esitys hyväksyttiin.

Toimenpiteet: Kaavoituspalvelut